

LATAJĄCY (47) *part praes act*

latający (45), **latajęcy** (1), **latając** (1); *latając SkarŻyw*; *latający : latajęcy Calep (3:1)*.

lã- (30), *la-* (3); *la-* *Murm*; *lã-* : *la-* *RejPs (2:1)*, *Leop (4:1)*; *drugie a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie)*.

sg m N latający (12). ◊ *G latając(e)go (1)*, *latając (1) SkarŻyw*. ◊ *D latając(e)mu (3)*. ◊ *A latając(e)go (1)*. ◊ *f N latającã (6)*; *-ã (4)*, *-(a) (2)*. ◊ *A latającã (1)*. ◊ *n N latając(e) (4)*. ◊ *A latając(e) (1)*. ◊ *pl N m pers latający (1)*. *m an latający (1) [cum N pl ptacy]*. *subst latając(e) (3)*. ◊ *D latającym (2)*. ◊ *A m pers latając(e) (1)*. *m an latając(e) (2)*. *subst latając(e) (4)*. ◊ *I m latającymi (1) BibRadz*, *latając(e)mi (1) RejPs*. ◊ *L latających (1)*.

Sł stp s.v. latać, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. latać.

1. *Unoszący się w powietrzu, fruający; volatilis Murm, Mymer¹, BartBydż, PolAnt, Calep, Vulg, Cn; volans Mącz, PolAnt, Calep, Vulg; volucer Mącz, PolAnt, Calep, Cn (43) :*

a. *Poruszający się w powietrzu przy pomocy skrzydeł lub dzięki wrodzonym właściwościom (o ptakach, owadach, aniołach) (35) : Murm 81; Mymer¹ 26; BartBydż 173; FalZioł IV 27b, c; RejPs 218; Byli też tam ná tym polu ptacy bárzo cílzy latający HistAl K7; á czwarte [zwierzę] podobne Orłowi latającemu. Leop *2v, *B4v, Gen 1/20; Podam Cię ku pożárciu ptakom latającym BibRadz Ez 39/4, Is 30/6; AltiVolans, Wyfoko latający. Mącz 7b, 236c, 328d; Kiedy kto przed oczymá iakoby muchy latające widzi SienLek 19v; RejAp 48v, 120v; RejZwierc 20v; BudBib Is 14/29; Iednego dnia nieprzyaciel/ wskazawłzy mu fię w ofobie ptaká czarnego/ y latając około twárzy iego SkarŻyw 249; Calep 1138b, 1139a; LatHar 251; WujNT Apoc 4/7, 19/17.*

W charakterystycznych połączeniach: latający(-a, -e) anioł, bazyliszek, gołębica, mucha, mysz, orzeł (4), osa, ptak (4), ptastwo (2), ptaszek, robaczek, smok, wąż, zwi(e)rzę.

Wyrażenie: »latający po powietrzu, na powietrzu« [szyk 2:1] (2:1): Iełli Pan Bog ptáłłki latające po powietrzu żywi KrowObr 149; BudBib Gen 1/20; wskazawłzy trudne poznánie drogi/ [...] Orłá na powietrzu latającego CzechRozm 130v.

W przeni (1) :

W porównaniu (1): Bo lã mocarze tego światá iáko Lwi borzący w możnościach swoich. [...] Są drudzy iáko orłowie latający z wyniołłemi rozumy náukámi y byłłtościámi swoimi. RejAp 49v.

Przeni (4) :

a) *Dążący ku rzeczom wzniosłym (2) :*

Wyrażenia: »wysoko latający« (1): ptak duchowny ziemie fię y pomázania iey nie dotykájący. ktorego [św. Symeona Słupnika] tak wyfoko latającego/ ledwie doyrzeć możem SkarŻyw 31.

»wysoko latający orzeł« [= o św. Janie Ewangeliście] (1): Lecz ielt inny wieczny z Oycá rodzy Páná náłzego wielki y dziwny/ o którym nie śmieli piłác inni [...] Sam ten Ian wyfoko latający orzeł/ tego fię ważył [...] mówiąc: Ná początku było słowo. SkarKaz 484a.

b) *Rozszerzający się, wszędzie docierający (1) :*

Wyrażenie: »po światu latający« (1): á widziłz przedfię iákã im [filozofom wieku przeszłego] oná lzyroko po światu latająca sławá wieczną pámięć vczyniłã. RejZwierc 23v.

c. *Zmienny, płochy, niestały (1) : (nagł) Niedbłość ćwiczenia [tak przedstawiali]. (-) PAnnę sptałzemi fkrzydły/ z Wołowemi rogi/ Máluią ią ná Swini/ á by v Lwá nogi. Bo do tego przekaża/ miłość lataiąca/ Albo oná Wołowa/ leniwość leżąca. Albo Swinie plugawstwo/ álbo Lwia vporność/ Ze fie muśi zámieszkać/ prześláchetna dworność. RejZwierz 115.*

a. *W funkcji rzeczownika: ptak (1) :*

Szereg: »tak latający, jako bestyja« (1): Mowił tedy Pan do Noego/ rzeknąc: Wynidzże z Korabiáthy y zóná twoiá/ [...] wśytkie zwierzętá kthore fą przy tobie/ ze wśelkiego ciáła/ ták w latających/ iáko w beśtyiách [tam in volatilibus quam in bestiis] Leop Gen 8/17.

b. *Unoszący się w powietrzu przy pomocy kogoś (1) : A [Bóg] był nośson przez ánioły iáko latający RejPs 24.*

c. *Przenoszący się w powietrzu (o przedmiotach nieożywionych) (7) : MiechGlab *4v; Wyfłępował dym od obliczności gniewu iego/ á ogien iáko węgle látaiące wśytko około siebie puśtośfąc. RejPs 24; Leop 4. Esdr 15/40; Y przyidą wielkie y gwałtowne obłoki y gwiazdy/ áby ftráfzyli wśytkę ziemię [...] Ogniem/ grádem/ mieczmi latającymi [rhomphaeas volantes] BibRadz 4.Esdr 15/40; RejPos 277; Bo ogień latający [Ignis enim provolans] nie łączno dáchowką przykryte dáchy zápala. ModrzBaz 35v.*

Wyrażenie: astron. »gwiazda latająca« = prawdopodobnie meteor (1): Aporrogas Graeci vocant defluxus quosdam aërios, qui ad terram labenteis, stellarum casus imitantur – Gwiazda latająca. Calep [82]b.

2. *Przenoszący się szybko z miejsca na miejsce, prędko chodzący; volaticus Mącz, Calep (3) : Volaticus, Latający/ nieftáteczny y tám y lám fie wiyący Mącz 505d; Calep 1138b.*

Wyrażenie: »po powroziech latający« = linoskoczek (1): Scoenobates, Latine funambululus Błazen po powroziech chodzący álbo latający. Mącz 371c.

Szereg: »chodzący albo latający« (1): Mącz 371c cf Wyrażenie.

3. *Będący w ciągłym ruchu w obie strony (1) : Undantia lora, Troki y ták y owák latające wiyące fie. Mącz 502c.*

Synonim: 2. biegający.

Cf LATAĆ, LATANIE